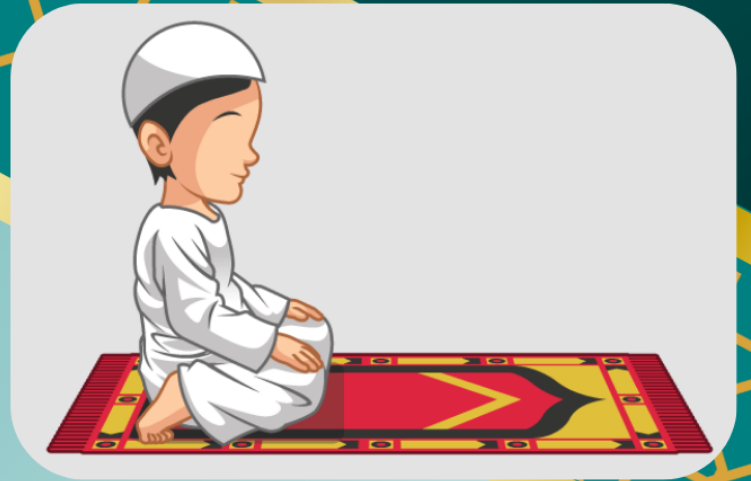

نماز تحية المسجد

مؤلفان

امين الدين "سعيدى- سعيد افغانى"
و داکتر صلاح الدين "سعيدى- سعيد افغانى"

تحية المسجد

تتبع، نگارش و نوشتہ از:
امين الدين « سعيدى - سعيد افغانى »
وداكثر صلاح الدين « سعيدى - سعيد افغانى »

بسم الله الرحمن الرحيم

تحية المسجد

نماز تحية المسجد چیست؟

قبل از همه باید گفت که نماز تحیت مسجد، عبارت از نماز است که بمنظور اکرام وگرامیداشت از رب مسجد بعمل می آید، هر مؤمن مسلمان زمانیکه با داشتن وضو و به قصد نماز یا ذکر و تلاوت قرآن یا تعلیم و تعلّم داخل مسجد میشود. سنت است که قبل از نشستن دو رکعت نماز بخواند و سپس بنشیند. این نماز را در شرع اسلامی بنام تحیه المسجد مسمی نموده اند. زیرا تحیه به معنای سلام است و کسی که نماز می خواند بعد از نماز به طرف راست و چپ «السلام علیکم ورحمة الله» می گوید: این سلام مانند آن است که مسلمان به برادرش سلام می کند.

نماز تحیه مسجد برای کی است :

نماز تحیه مسجد برای کسی است که قصد دارد در مسجد بنشیند. تشریح این حکم در حدیث چنین بیان یافته است: « إذا دخل أحدكم المسجد فلا يجلس حتى یصلی رکعتین » (متفق علیه).

حکم تحیه مسجد:

حکم تحیه المسجد را میتوان از حدیث ذیل بدست آورد: « أعطوا المساجد حقها، قالوا: وما حقها؟ ». (حق مساجد را ادا کنید، صحابه عرض کردند: یا رسول الله حق مساجد چیست؟ قال: گفت: « أن تصلوا رکعتین قبل أن تجلسوا ».) فرمودند: قبل از اینکه در مسجد بنشینید دو رکعت نماز رابجا آرید. از فحوای این احادیث متبرکه بر می آید: که هرکس که به مسجد داخل میشود باید دو رکعت نماز تحیه المسجد بجا آرد. وهمچنان از جمله وصایای رسول الله صلی الله علیه وسلم به ابانر است که: « یا ابانر للمسجد تحیه؛ وان تحيته رکعتان » (کتاب الام الشافعی 172/1 و حاشیه ابن عابدین 20/2).

« فاجمع العلماء علی استحباب تحیه المسجد ویکره ان یجلس من غیر تحیه بلا عذر »
المجموع النووی 52/4

یکی از دستورات رعایت حرمت مسجد، خواندن دو رکعت نماز بعنوان تحیت مسجد است که جای آن هم وقت ورود و قبل از نشستن است. این مسئله متفق القول فریقین است.

تحیه المسجد واجب ویا سنت :

درمورد اینکه نماز تحیه المسجد واجب است ویا سنت، استناد خواهیم کرد به حدیث معروفی که از ابوقتاده در این بابت روایت گردیده است: پیامبر صلی الله علیه وسلم فرموده است:

« إذا دخل أحدكم المسجد فلا یجلس حتى یصلی رکعتین » « هرگاه شما به مسجد داخل شدید، واجب است قبل از آنکه بنشینید دو رکعت نماز بخواند. »

متفق علیه: صحیح امام بخاری فتح الباری (3/48/1163)، صحیح امام مسلم (1/495/714)، سنن ابو داود (عون المعبود) (2/133/463)، سنن الترمذی

(1/198/315)، سنن ابن ماجه (1/324/1013)، سنن نسایی (2/53). بناً تعدادی از علماء به فحواى این حدیث و به مفهوم ظاهرى این حدیث حکم مینمایند که نماز تحیه المسجد واجب میباشد. و میفرمایند دلیلی که وجوبت این نماز را تغییر بد هد وجود ندارد، بجز حدیث طلحه بن عبیدالله که در آن آمده است: روزی یکنفر اعرابی (بادیه‌نشین) با سری ژولیده نزد پیامبر صلی الله علیه وسلم آمد و گفت ای رسول الله، پروردگار چه نمازهایی را بر من فرض کرده است؟ پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «**الصلوات الخمس إلا أن تطوع شيئا...**» «نمازهای پنج‌گانه، مگر اینکه خودت چیزی اضافه بخوانی». متفق علیه: صحیح امام بخاری (فتح الباری (1/103/46)، صحیح امام مسلم (1/40/11)، سنن ابو داود عون المعبود (2/53/387)، سنن نسایی (4/121).

برخی از علماء در توضیح و تشریح این حدیث مینویسند که: استدلال به این حدیث بر عدم وجوب تحیه المسجد جای بحث دارد؛ چراکه درست نیست آنچه را که در مقام تعلیم و در مراحل اولیة دین آمده، است، و نمیتوان آنرا منحنیث دلیل بر عدم وجوب قرار داد. و آنرا رد کنم، رد کردن مسائلی که پس از آن بوده است، و گرنه لازم می‌آید که تمام واجبات شرعی را در نمازهای پنج‌گانه‌ای مذکور خلاصه کنیم، که این خرق اجماع و ابطال تمام شریعت است. پس حق این است که دلیل صحیحی که متأخر است پذیرفته شده و به مقتضای آن اعم از وجوب، سنت و غیره، عمل شود. در این مورد بین علما اختلاف نظر وجود دارد و آنچه گفتیم ارجح است (نیل الاوطار (1/364)).

تحیه المسجد در حال خطبه امام:

تعداد از علماء بدین عقیده اند که رسول الله صلی الله علیه وسلم بر خواندن نماز تحیه المسجد، اگرچه امام در حال خطبه باشد امر فرموده است، و استدلال خویش را بر حدیثی جابر بن عبد الله مستند نموده اند: «**جاء رجل و النبي یخطب الناس یوم الجمعة، فقال: أصليت یا فلان؟ قال: لا، قال: قم فارکع**» (متفق علیه: صحیح امام بخاری فتح الباری (2/407/930)، صحیح امام مسلم (2/596/875)، سنن ابو داود (4/464/1102)، سنن الترمذی (2/10/508)، سنن ابن ماجه (1/353/1112)، سنن نسایی (3/107)).

«پیامبر صلی الله علیه وسلم روز جمعه در حال خطبه بود که شخصی وارد مسجد شد، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: فلانی آیا نماز خواندی، گفت: خیر، فرمود: پس بلند شو و (دو رکعت) نماز بخوان».

زمانیکه نماز فرض بر پا شده دیگر نماز وجو ندارد:

در حدیثی که از ابوهریره روایت گردیده آمده است هرگاه نماز فرض برپا شد، غیر از آن نمازی دیگری نیست: «**إذا أقيمت الصلاة فلا صلاة إلا المكتوبة**» «هرگاه نماز فرض اقامه شد نمازی غیر از آن نیست». (صحیح: (مختصر صحیح امام مسلم 263)، صحیح امام بخاری (فتح الباری (1/493/710)، سنن ابو داود (عون المعبود (142/1252 و 4/143)، سنن الترمذی (1/264/419)، سنن ابن ماجه (1/364/1151)، سنن نسایی (2/116)).

از مالک بن بحینه روایت است : در حالی که نماز اقامه شده بود پیامبر صلی الله علیه وسلم مردی را دید که دو رکعت نماز می خواند، وقتی پیامبر صلی الله علیه وسلم سلام داد، مردم دور او جمع شدند و پیامبر اسلام به او فرمود : (الصَّحْبُ أَرْبَعًا؟ أَرْبَعًا؟!) (متفق علیه : صحیح امام بخاری (فتح الباری (2/148/663)، این لفظ مسلم است، صحیح مسلم (1/493/711). «آیا نماز صبح چهار رکعت است؟!». رکعت است؟!».

اجماع علماء:

فاجمع العلماء على استحباب تحية المسجد ويكره ان يجلس من غير تحية بلا عذر (المجموع النووي 52/4).

یادداشت ضروری و حکمی :

فراوش نباید کرد که نماز تحیه مسجد برای کسانی است که نیت نشستن در مسجد را داشته باشد. ولی اگر مسلمان داخل مسجد شد و دید که نماز جماعت آماده است ، از خواندن نماز تحیه المسجد صرف نظر کرده ، باید مستقیماً داخل نماز جماعت شود. همچنان کسیکه داخل مسجد شود و بر ذمه اش نماز فرض یا واجب قضائی باقی مانده باشد ، باید نماز فرض یا واجب قضایی خویش را بخواند و از خواندن تحیه مسجد صرف نظر کند.

تحیه المسجد چه وقت ادا گردد :

بمجرد داخل شدن به مسجد باید تحیه مسجد ادا گردد:

همینکه نمازگزار بمجردی داخل مسجد میگردد ، وملاحظه می فرماید که وقت کافی برای اقامه نماز جماعت در اختیار دارد ، بناً به ادای نماز تحیه المسجد مبادرت ورزد. طوریکه در فحوای حدیث آمده است :

هرگاه نمازگزار وارد مسجد می شود برای او مستحب است که قبل از نشستن ابتدا دو رکعت نماز تحیت المسجد بخواند و بعد دیگر عبادات خویش را انجام دهد، از ابوقتاده روایت است که پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: «إِذَا دَخَلَ أَحَدُكُمْ الْمَسْجِدَ فَلْيَجْلِسْ حَتَّى يَصَلِيَ رَكَعَتَيْنِ». متفق علیه یعنی: «هرگاه یکی از شما وارد مسجد شد، تا دو رکعت نماز نخواند، بنشیند».

اما اگر شخصی که داخل مسجد میشود و می بیند که بزودی نماز جماعت اقامه می شود و او فرصت نمی کند تا دو رکعت نماز تحیت المسجد خود را بموقع تمام کند، در آنصورت لازم نیست تا دو رکعت نماز بخواند، بلکه منتظر شود ، و به اصطلاح (ننشیند) تا نماز جماعت شروع و همراهی سایر مقتدین باید نماز جماعت ادا فرمایند . در این حال چون قبل از نشستن نماز جماعت خوانده؛ آن نماز جماعت در حکم تحیت المسجد نیز قرار می گیرد؛ یعنی هم نماز فرض را بصورت جماعت خوانده و اجر و ثواب جماعت را می برد و هم اجر دو رکعت نماز تحیت المسجد را نیز بدست خواهد آورد.

طوریکه از علامه عبدالعزیز ابن باز رحمه الله سوال شد:

کسی که بعد از طلوع فجر داخل مسجد شود، آیا نماز سنت تحیت المسجد بخواند یا دو رکعت نماز سنت صبح کفایت می کند؟

جواب دادند: «افضل آنست که به (دو رکعت نماز) سنت صبح کفایت کرد، چرا که آن دو رکعت جایگزین نماز تحیت نیز می شود، همانگونه که نماز فرض جایگزین نماز تحیت می شود، پس هرگاه (شخصی) آمد و جماعت در حال شروع شدن بود با آنها نماز بخواند، و آن نماز فرض جایگزین تحیت المسجد نیز خواهد شد، پس مشروع آنست که تا بعد از نماز (در مسجد) بنشیند، هرگاه نماز سنت صبح را بخواند کافی است و اگر به مسجد رسید و نماز در حال شروع شدن بود آن فریضه بجای تحیت المسجد نیز کفایت می کند..». (فتاوی نور علی الدرب) (878/2).

خلاصه کلام :

مهم آنست که هرگاه شخص داخل مسجد شد، ابتدا نماز بخواند بعد بنشیند، حال چه این نماز تحية المسجد باشد، یا نماز سنت راتبه باشد یا نماز فرض..، اگر فرصت کرد دو رکعت نماز را به نیت تحية المسجد بخواند و بعد نماز فرض را همراه جماعت ادا کند، اگر وقت کافی نبود نماز سنت راتبه را به نیت (راتبه و تحية المسجد) بخواند، و اگر وقت برای راتبه هم نبود، پس همان نماز فرض را که با جماعت می خواند بجای دو رکعت تحية المسجد نیز کفایت می کند

مذهب امام حنفیه و امام مالک و تحیه المسجد :

نماز تحیت المسجد زمانی جایز است خوانده شود که امام هنوز شروع به خواندن خطبه (جمعه یا عید) نکرده باشد، بعبارتی ماموم قبل از امام داخل مسجد نشده باشد، و اگر امام در حال خطبه باشد و ماموم داخل مسجد گردد، او نباید نماز تحیت المسجد بخواند، و تنها برای مسجد الحرام استثناء قائل شده اند.

اما این رأی صحیح نیست، چرا که در حدیث صحیح بخاری و مسلم (که قوی ترین کتابها بعد از قرآن کریم هستند) از جابر بن عبدالله وارد شده که گفت: «جاء رجل و النبي صلى الله عليه وسلم يخطب الناس يوم الجمعة، فقال: أصليت يا فلان؟ قال: لا، قال: قم فاركع». متفق عليه « یعنی: «پیامبر صلی الله علیه وسلم روز جمعه در حال خطبه بود که مردی وارد مسجد شد، پیامبر صلی الله علیه وسلم فرمود: فلانی آیا نماز (تحیت المسجد) خواندی، گفت: خیر، فرمود: پس بلند شو و (دو رکعت) نماز بخوان».

و همین کافی است تا گفته شود که: رأی امام ابو حنفیه و امام مالک در این مورد در مخالفت به نص این حدیث قرار دارد.

فکر میکنم در این مورد نباید از تعصب کار گرفت و مطابق فرموده رسول صلی الله علیه وسلم عمل کنیم.

خداوند متعال در قرآن می فرماید: «وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُّبِينًا» (احزاب 36). یعنی: هیچ مرد و زن با ایمانی حق ندارد هنگامی که خدا و پیامبرش امری را لازم بدانند، اختیاری (در برابر فرمان خدا) داشته باشد؛ و هر کس نافرمانی خدا و رسولش را کند، به گمراهی آشکاری گرفتار شده است.

پایان

در باره رساله

نماز تحية المسجد:

قبل از همه باید گفت که نماز تحیت مسجد، عبارت از نماز است که بمنظور اکرام وگرامیداشت از رب مسجد بعمل می آید، هر مؤمن مسلمان زمانیکه با داشتن وضو و به قصد نماز یا ذکر و تلاوت قرآن یا تعلیم و تعلّم داخل مسجد میشود. سنت است که قبل از نشستن دو رکعت نماز بخواند و سپس بنشیند. این نماز را در شرع اسلامی بنام تحیه المسجد مسمی نموده اند.

زیرا تحیه به معنای سلام است و کسی که نماز میخواند بعد از نماز به طرف راست و چپ «السلام علیکم ورحمة الله» میگوید: این سلام مانند آن است که مسلمان به برادرش سلام می کند.

نماز تحیه مسجد برای کی است :

نماز تحیه مسجد برای کسی است که قصد دارد در مسجد بنشیند. تشریح این حکم در حدیث چنین بیان یافته است : « إذا دخل أحدكم المسجد فلا يجلس حتى یصلی رکعتین » (متفق علیه).